

Sytze Bottema

CO-TWEE

Schoorvoetend hebben onze klimatologen het toegegeven: het klimaat is veranderd. De definitie van klimaat maakt trouwens dat je alleen met terugwerkende kracht kunt schoorvoeten, tenzij je overtuigd bent dat de trend doorzet. Voor dat laatste geldt weer dat een voorspelling meer de aandacht trekt dan een constatering achteraf. Nu is elke minieme klimaatsverandering — mits over een periode van dertig jaar geconstateerd — een klimaatsverandering en daar hoeft op zich niets dramatisch aan te zijn. Belangrijker wordt het wanneer we ons de vraag stellen wat voor gevolgen zo'n verandering heeft.

De zogenaamde Kleine Ijstijd (ongeveer van 1500 tot 1700 in Noordwest-Europa) was helemaal geen ijstijd, hoe klein dan ook. De winters waren minder koud dan de winters in de daaraan voorafgaande warme periode van de Middeleeuwen, maar de zomers waren wel erg koud en nat. Zo'n klimaatperiode heeft Engeland terecht van zijn wijnproductie afgeholpen. Op een economie die het toch al heel moeilijk heeft, heeft zo'n verslechtering een funeste invloed. Het beeld dat wij nu van de opwarming krijgen zal daar niet van afwijken. De boeren in Zuid-Limburg blijven met grote overschotten olijfolie zitten en de Côtes de Meuse wordt in het geniep met Algerijnse wijn versneden.

Toch lijken deze veranderingen niet in het minst op de gebeurtenissen circa 10.000 jaar geleden toen de ijstijd afliep en de temperatuur in enkele decaden 7 tot 10°C steeg. Dat was een natuurlijk proces, maar de ijsberen die toen tot in Jutland voorkwamen, waren er niet enthousiast over.

We zijn al geruime tijd vertrouwd met het broeikas-effect dat wij zelf veroorzaken door de tank regelmatig met fossiele brandstof te vullen.

Nicolien neemt een fraai apparaat mee van de universiteit om thuis uit te proberen. Het meet CO₂ en zet het in de slaapkamer. Die nacht word ik om één

uur mentaal uit bed gegooid. Er gilt een sirene en er flinkt een rood zwaailicht. Er moet een ramp gebeurd zijn, zoets als toen onze burens door hun bedstee zakten en klem in het dubbel gevouwen matras in de aardappelkelder terecht kwamen, maar dan erger. Nicolien stapt beddaard uit bed en schakelt het CO₂-apparaat uit. Het koolzuurgehalte in de slaapkamer heeft zijn kritische grens overschreden. Wij hadden samen om één uur al te veel CO₂ geproduceerd en dat met het raam open! Mijn boerderij dateert uit 1826 en al die tijd zijn de bewoners bezig geweest zichzelf na één uur in hun slaap te vergifigen!

In 1993 organiseerden de milieukundige Ton Schoot Uiterkamp en de landbouwhistoricus Henk van Zon in de nieuwe bibliotheek van Groningen een klein symposium waarin het werk 'A Green History of the World' centraal stond. De schrijver, Clive Ponting, was zelf aanwezig. Hoofdt thema van het boek is de invloed die de mens in de geschiedenis op zijn omgeving uitoefende; vaak het opsouperen van de bronnen, de calamiteiten die daar het gevolg van waren en de oplossingen die men regelmatig vond. Maar het meest schokkend vond ik de curve over de groei van de wereldbevolking. Toen de ijstijd overging in de warme periode, waren er ongeveer vier miljoen mensen op aarde die wij als jager-verzamelaars omschrijven. En zelfs ten tijde van de hunebeddencultuur is daar nog weinig in veranderd. De huidige wereldbevolking is de zes miljard al gepasseerd. Als u en de uwen destijds een modaal gezinnetje waren geweest, u met vrouw en drie kinderen, en u woonde alleen in de buurt van Borger, dan wonen daar nu 7500 mensen voor in de plaats! En wat de zaak nog anders maakt: terwijl u met een goed geslepen stenen bijl tevreden was (of niet), heeft deze horde zo'n 2500 auto's en nog veel meer technische, energiegebruikende middelen. Je hoeft helemaal geen doemdenker te zijn om een stijging in het koolzuurgehalte aannemelijk te vinden. —